

- پسامدرنیسم در ادبیات داستانی ایران
- دکتر منصوره تدینی
- نشر علم، چاپ اول ۱۳۸۸، ۵۲۶ صفحه، ۱۱۰۰۰ تومان

۶۸۶

بخارا
سال دوازدهم
شماره ۷۵
فروردین - تیر
۱۳۸۹

این کتاب، رساله دوره دکتری نویسنده است که به راهنمایی دکتر سیروس شمیسا و مشاوره دکتر حسین پاینده نگاشته و در واپسین روزهای سال ۱۳۸۶ جلسه دفاع آن برگزار شده است. انتشار کتاب، کمتر از دو سال بعد از دفاع از پایان نامه، دلیلی است بر موفقیت نویسنده در انجام پژوهشی مفید و تازه. خانم تدینی (متولد ۱۳۳۵، سمنان) در دوره کارشناسی، «روانشناسی و علوم رفتاری» و در دوره های کارشناسی ارشد و دکتری، «زبان و ادبیات فارسی» خوانده است کتاب در چهار فصل اصلی تنظیم شده است. در مقدمه کتاب می خوانیم: «در مورد اصطلاح پست مدرنیسم، به سبب نوعی نارسایی انتقال که در پیشوند «پست» وجود دارد، - زیرا قبلاً به معنای دیگری وارد زبان فارسی شده است - معتقدم که بهتر است از پیشوند «پسا» استفاده شود.» (ص ۱۷). این در حالی است که برخی منتقدان همچنان «پست مدرنیسم» را بر «پسامدرنیسم» ترجیح می دهند. (برای نمونه، رک: نجومیان، امیرعلی: درآمدی بر پست مدرنیسم در ادبیات، اهواز، نشر رسش ۱۳۸۵، ص ۱۴ به بعد) در هر حال، فصل اول به «کلّیات» اختصاص یافته و در آن تاریخچه، مبانی فکری و ویژگی های عمده پسامدرنیسم به اختصار بررسی شده است. در فصل دوم هم آراء نظریه پردازان مشهور پسامدرنیسم طرح و بررسی شده است. نویسنده در این فصل مقالاتی مهم و اثرگذار از برایان مک هیل، بری لویس، پتریشیا و، ایهاب حسن، دیوید لاج، ژان بودریار، ژان فرانسوا لیوتار، لیندا هاچن، فردریک جیمسون، دیوید هاروی و جان بارت را معرفی و تحلیل کرده است. در این دو فصل اصول پسامدرنیسم با ایجاز و به زبان ساده معرفی شده است. فصل سوم در واقع اصلی ترین قسمت کتاب و موضوع اصلی

پژوهش خانم تدینی است. در این فصل مؤلفه‌های پسامدرنیسم در هشت داستان کوتاه، یک داستان بلند و سه رمان فارسی بررسی شده است. کولی کنار آتش (منیر و روانی‌پور)، آزاده خانم و نویسنده‌اش (رضا براهنی)، دو داستان کوتاه از ابوتراب خسروی، سه داستان از سیروس شمیسا و پنج داستان کوتاه از کاظم تینا آثاری است که نویسنده در این بخش - که بیش از ۳۲۰ صفحه از کتاب را در بردارد - کاویده است. آخرین فصل کتاب نیز به «نتیجه‌گیری» اختصاص یافته است. توجه به نویسندگانی که آثارشان کمتر مورد بررسی قرار گرفته است، از مهمترین ویژگی‌های این فصل است. در این کتاب دکتر شمیسا - که به عنوان پژوهشگر و نویسنده کتاب‌های درسی و احياناً شاعر، شناخته شده است - به عنوان داستان‌نویس معرفی و کاظم تینا - که نویسنده او را «لارنس استرن ایرانی» خوانده است - به خوانندگان شناسانده شده است. از دو واژه‌نامه فارسی - انگلیسی و انگلیسی - فارسی پایان کتاب نیز نباید غافل شد. امتیاز دیگر این اثر در «دقت» و «امانتداری» کم نظیر نویسنده است. نمایه اشخاص و کتاب‌ها به دقت استخراج و اسم‌ها به صورت صحیح ضبط شده و منابع فارسی و انگلیسی - حتی پایگاه‌های اینترنتی - نیز تمام و کمال معرفی شده است؛ نکته‌ای که در کارهای پژوهشی بسیار مهم است و متأسفانه در بسیاری از تحقیقات دانشگاهی سهل‌انگاری‌هایی در این زمینه دیده می‌شود. در پایان کتاب، منابعی برای مطالعه بیشتر معرفی شده است. کتابی که یک سوم آن به کلیات و مباحث نظری - بدون اطناب و در حد ضرورت - اختصاص یافته و دو سوم حاصل تحقیقات نویسنده است و اصول پژوهش در آن بخوبی رعایت شده است.